

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до організації самостійної роботи та проведення практичних занять
із навчальної дисципліни

«МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ ТА
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА»

*(для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
всіх форм навчання зі спеціальності 073 – Менеджмент)*

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2023

Методичні рекомендації до організації самостійної роботи та проведення практичних занять із навчальної дисципліни «Міжнародні економічні відносини та зовнішньоекономічна діяльність підприємства» (для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти всіх форм навчання зі спеціальності 073 – Менеджмент) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад. Н. В. Можайкіна. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. – 44 с.

Укладач канд. екон. наук, доц. Н. В. Можайкіна

Рецензент

І. А. Островський, кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної теорії та міжнародної економіки Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

*Рекомендовано кафедрою економічної теорії та міжнародної економіки,
протокол №1 від 01.09.2022*

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1 Плани практичних занять за змістовими модулями й навчальними елементами.....	6
Змістовий модуль 1 Формування та характеристика системи міжнародних економічних відносин.....	6
Тема 1.1 Світове господарство та особливості його розвитку.....	6
Тема 1.2 Міжнародний поділ праці як об’єктивна основа міжнародних економічних відносин.....	8
Тема 1.3 Міжнародна торгівля як головна форма міжнародних економічних відносин та її регулювання.....	9
Тема 1.4 Форми міжнародного економічного співробітництва.....	11
Тема 1.5 Світова валютна система й міжнародні валютно-фінансові та кредитні відносини.....	13
Тема 1.6 Міжнародна економічна інтеграція.....	15
Тема 1.7 Глобалізація економічного розвитку та загальні проблеми сучасних міжнародних економічних відносин і світового господарства.....	17
Змістовий модуль 2 Зовнішньоекономічна діяльність: сутність та роль у розвитку національної економіки.....	18
Тема 2.1 Загальна характеристика зовнішньоекономічної діяльності.....	18
Тема 2.2 Підприємство як головний суб’єкт зовнішньоекономічної діяльності.....	19
Тема 2.3 Основні види зовнішньоторговельних операцій.....	21
Тема 2.4 Особливості ціноутворення у зовнішньоекономічній діяльності.....	22
Тема 2.5 Особливості розрахунків у зовнішньоекономічній діяльності.....	24
Змістовий модуль 3 Система регулювання зовнішньоекономічної діяльності.....	25
Тема 3.1 Система регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємства.....	25
Тема 3.2 Нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності.....	26
Тема 3.3 Митно-тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності.....	27
Тема 3.4 Валютне регулювання зовнішньоекономічної діяльності України...	29
Тема 3.5 Економічна ефективність зовнішньоекономічної діяльності.....	30
2 Задачі для самостійної роботи.....	31
3 Залікові питання.....	34
4 Тематика контрольних робіт для студентів заочної форми навчання.....	36
5 Порядок поточного та підсумкового оцінювання знань студентів.....	38
Список рекомендованих джерел.....	42

ВСТУП

Методичні матеріали до вивчення нормативної дисципліни «Міжнародні економічні відносини та зовнішньоекономічна діяльність підприємства» складені відповідно до місця та значення дисципліни за структурно-логічною схемою, передбаченою освітньо-професійною програмою першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузі знань 07 – Управління та адміністрування, спеціальності 073 – Менеджмент, освітніх програм «Менеджмент організацій міського господарства», «Менеджмент міжнародних компаній», «Менеджмент готельного, курортного і туристського сервісу», «Менеджмент. Управління проектами», «Логістика».

Вона охоплює всі змістові модулі, визначені анотацією для мінімальної кількості годин, передбачених стандартом. Вивчається курс «Міжнародні економічні відносини та зовнішньоекономічна діяльність» після опанування дисциплінами «Економічна теорія (Основи економічної теорії. Макроекономіку)», «Державне та регіональне управління», «Економічна теорія (Мікроекономіка)».

Основною метою викладання дисципліни «Міжнародні економічні відносини та зовнішньоекономічна діяльність підприємства» є формування у здобувачів системи спеціальних знань щодо проблем розвитку та сучасного стану міжнародної економіки й міжнародних економічних відносин для фундаментальної освіти та практичної діяльності за фахом.

На досягнення зазначеної мети спрямовані такі завдання вивчення курсу:

- розуміти сутність міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин, їх значення та еволюцію, чинники і рівні розвитку, особливості дії законів і принципів;
- засвоїти понятійний апарат, що застосовується в світовій господарській практиці;
- знати про роль та значення окремих країн і регіонів у міжнародній економіці, особливості розвитку інтеграційних процесів та діяльності міжнародних економічних організацій;
- уміти творчо аналізувати стан сучасної системи світового господарства та місце України в ній;
- визначити проблеми й тенденції розвитку міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин;
- використовувати одержані знання в умовах України та за кордоном, виходячи з цілей інтеграції нашої країни в сучасну систему світових господарських відносин.

Система джерел міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин є однією з найбільш розгалужених серед інших економічних дисциплін. З огляду на різноманітність і з рахуванням ієрархічної підлеглості доцільно кваліфікувати їх таким чином:

1. Конституція України як основний закон.
2. Законодавчі акти України:

- закони України;
- кодекси, статуси, настанови та інші кодифіковані акти з міжнародних економічних відносин.

3. Постанови Верховної Ради України.

4. Укази та розпорядження Президента України.

5. Постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України.

6. Нормативні накази, інструкції та інші документи центральних органів законодавчої влади (міністрів, державних комітетів і відомств).

7. Нормативні акти державних адміністрацій і органів місцевого самоврядування, що стосуються міжнародних відносин.

8. Міжурядові угоди України з іншими державами та міжнародно-правові акти, ратифіковані й звані Україною.

Серед робіт вітчизняних авторів з курсу «Міжнародні економічні відносини» потрібно відзначити праці авторських колективів під керівництвом А. С. Філіпенка «Міжнародні економічні відносини. Історія міжнародних економічних відносин», «Міжнародна торгівля та інвестиції», «Світова економіка».

Із фундаментальних праць можна рекомендувати такі навчальні посібники: В. В. Козик, Л. А. Панкова, Н. Б. Даниленко «Міжнародні економічні відносини»; Ю. Г. Козак «Міжнародна економіка»; Ю. Г. Козак, В. В. Ковалевський, К. І. Ржепішевський «Міжнародна економіка: в питаннях та відповідях», а також Л. М. Горбач, О. В. Плотніков О. В. «Міжнародні економічні відносини»; В. М. Козменко, О. В. Бабінська «Міжнародні економічні відносини»; «Міжнародна економіка» за редакцією А. М. Поручника; «Міжнародна економіка» за редакцією А. П. Румянцева та ін.

Актуальність проблеми та динаміка міжнародних економічних стосунків вимагають постійного реагування на всі зміни в міжнародній економіці, поглибленого й уважного вивчення їх причин та наслідків у режимі поточного часу. Отже, до вивчення основної та додаткової літератури, з якої найважливішими є законодавчо-нормативні акти України, навчальні посібники, та підручники, необхідно виокремити поточні матеріали з проблематики курсу, включаючи цю інформацію, аналітичні дані, статистичні відомості до контрольних робіт, які готують студенти. Нові повідомлення щодо стану міжнародних економічних відносин містяться у таких відомих періодичних виданнях, як «Економіка України», «Голос України», « Урядовий кур'єр», «День», «Джерело життя» та ін.

Вивчаючи курс «Міжнародні економічні відносини та зовнішньоекономічна діяльність підприємства», студенти набувають навичок використовувати статистичні матеріали, іншу інформацію, що ілюструє закономірності розвитку світогосподарських відносин, процес входження України до міжнародної економіки. Вивчення курсу «Міжнародні економічні відносини та зовнішньоекономічна діяльність підприємства» сприяє формуванню студентами власного світогляду щодо процесів, які відбуваються щоденно у цій важливій сфері людського буття, а також обумовлює підвищення фахових знань.

1 ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ЗА ЗМІСТОВИМИ МОДУЛЯМИ Й НАВЧАЛЬНИМИ ЕЛЕМЕНТАМИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ФОРМУВАННЯ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Тема 1.1 Світове господарство та особливості його розвитку

План

1. Характеристика міжнародних економічних відносин як навчальної дисципліни.

2. Основні етапи (світовий ринок, світове господарство, міжнародна економіка) формування міжнародної економічної системи (передумови, сутність і характерні ознаки) та еволюційні періоди формування міжнародних економічних відносин.

3. Сутність міжнародних економічних відносин, їх форми, рівні та проблеми розвитку.

4. Якісний і кількісний аспекти розвитку світового господарства та міжнародних економічних відносин.

5. Основні суб'єкти міжнародної економічної системи. Групування країн світу в системі світового господарства та показники рівня економічного розвитку.

Ключові поняття

Міжнародні економічні відносини, рівні та форми розвитку, економічні контакти, економічне співробітництво, економічна взаємодія, економічна інтеграція, світова економіка, міжнародна торгівля товарами та послугами, міжнародна інвестиційна та виробнича діяльність, міжнародні науково-технічні відносини, міжнародна міграція робочої сили, міжнародні валютно-фінансові відносини, міжнародні кредитно-грошові відносини, світовий ринок, внутрішній ринок, національний ринок, міжнародний ринок, сукупний попит та пропозиція, світове господарство, міжнародна економіка, міжнародна мікроекономіка та макроекономіка, валовий світовий продукт, транснаціональні корпорації, інтеграційні об'єднання, міжнародні економічні організації, класифікації країн в міжнародній економіці (розвиті, розвиваючи, нові індустріальні, з перехідною економікою, з відкритою економікою), показники рівня економічного розвитку країн. Середовище розвитку міжнародних економічних відносин (природно-географічне, економічне, соціально-культурне, політичне-правове), зовнішнє середовище, внутрішнє середовище, інфраструктура, головні економічні закони, система принципів розвитку.

Теми рефератів

1. Еволюція формування сучасного світового ринку.
2. Основні періоди та особливості розвитку світового господарства.
3. Особливості формування сучасних міжнародних економічних відносин.
4. Головні детермінанти зближення національних економік.
5. Особливості динаміки розвитку економіки розвинутих країн.
6. Основні економічні проблеми країн, що розвиваються.
7. Основні риси країн з перехідною економікою.
8. Світова економічна рівновага – основа функціонування міжнародної економічної системи.

Контрольні запитання для самопідготовки

1. Які загальні проблеми можна окреслити в якості предмета та завдань курсу міжнародних економічних відносин?
2. Які аспекти розвитку сучасних міжнародних економічних відносин потребують особливої уваги та аналізу для вітчизняних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності?
3. Що таке світовий ринок, як він формувався і які основні ознаки йому притаманні?
4. Поясніть відмінності між внутрішнім, національним, міжнародним і світовим ринками.
5. Коли сформувалось світове господарство і які основні періоди розвитку воно пройшло? Які є визначення цієї категорії?
6. Що таке міжнародна економіка і які ознаки вона має? Що її єднає з світовим ринком і світовим господарством? Які є відмінності?
7. Перерахуйте основні макроекономічні показники для аналізу розвитку світового господарства і міжнародних економічних відносин.
6. Якою є структура міжнародної економіки?
7. Назвіть об'єкти і суб'єкти міжнародних економічних відносин.
8. Охарактеризуйте типи країн за рівнем соціально-економічного розвитку.
9. Які показники визначають рівень економічного розвитку країни?

Завдання для самостійної роботи

1. Чому теорія міжнародної економіки розглядає товар не як продукт виробництва, а як предмет сукупного попиту і сукупної пропозиції?
2. Назвіть основні особливості розвитку міжнародних економічних зв'язків стародавнього світу.
3. Визначте особливості розвитку основних форм міжнародних економічних відносин в епоху Середньовіччя.
4. Як змінились міжнародні економічні зв'язки у найновіший період з розпадом соціалістичної системи?

Тема 1.2 Міжнародний поділ праці як об'єктивна основа міжнародних економічних відносин

План

1. Міжнародний поділ факторів виробництва та їх мобільність як передумова міжнародного поділу праці.
2. Міжнародний поділ праці, об'єктивні основи та сучасні тенденції його розвитку (форми, типи, види).
3. Міжнародна спеціалізація виробництва та міжнародна виробнича кооперація.
4. Інтернаціоналізація виробництва та інтернаціоналізація господарської діяльності, транснаціоналізація, глобалізація.
5. Проблеми участі України у міжнародному поділу праці.

Ключові поняття

Міжнародний поділ факторів виробництва, класифікація факторів виробництва по походженню (основні, розвигі) та по ступеню спеціалізації (загальні, спеціальні), мобільність факторів виробництва, суспільний поділ праці (загальний, частковий, одиничний), міжнародний поділ праці, експорт; імпорт; торговий оборот, торгове сальдо, міжнародна спеціалізація виробництва, міжнародна виробнича кооперація, інтернаціоналізація виробництва, інтернаціоналізація господарської діяльності, транснаціоналізація, глобалізація міжнародної економіки.

Теми рефератів

1. Фактори виробництва як основа досягнення конкурентних переваг на світовому товарному ринку.
2. Специфіка взаємодії національних та інтернаціональних факторів розвитку.
3. Великі географічні відкриття – передумови для міжнародного поділу праці.
4. Передумови та фактори розвитку міжнародного поділу праці.
5. Основні напрямки розвитку міжнародної спеціалізації виробництва.
6. Сутність та види міжнародної виробничої кооперації.
7. Основні етапи інтернаціоналізації розвитку господарського життя.
8. Вплив глобалізації на національні економіки.

Контрольні запитання для самопідготовки

1. Дайте визначення середовища міжнародних економічних відносин. Як проявляється вплив політико-правового середовища на діяльність економічних суб'єктів?
2. Як впливають основні елементи соціально-культурного середовища на міжнародні економічні відносини?

3. Назвіть класифікацію чинників економічного середовища. Як вони впливають на формування міжнародних економічних відносин?
4. Назвіть основні закони під впливом яких розвивається національне та світове господарство.
5. Які фактори визначають місце країни в міжнародному поділу праці?
6. Особливості і тенденції розвитку міжнародного поділу праці.
7. Якими об'єктивними чинниками зумовлюється розвиток міжнародного поділу праці?
8. Чому міжнародний поділ праці є основою міжнародних відносин?
9. Охарактеризуйте проблеми участі України в міжнародного поділу праці.
10. Що являє собою інтернаціоналізація виробництва?
11. Яку роль інтернаціоналізація капіталу відіграє у функціонуванні сучасного світового господарства?

Завдання для самостійної роботи

1. Які складові формують середовище міжнародних економічних відносин та які із них справляють найбільший вплив на перебіг міжнародних контактів та співробітництво?
2. За якими показниками можна оцінити стан економічного середовища країни-контрагента?
3. Назвіть конкретні приклади щодо значущості чинників соціокультурного середовища для формування стратегій виходу компаній на міжнародні ринки.

Тема 1.3 Міжнародна торгівля як головна форма міжнародних економічних відносин та її регулювання

План семінару

1. Класичні теорії міжнародної торгівлі та їх значення.
2. Сутність, структура та динаміка міжнародної торгівлі, її показники.
3. Види міжнародної торгівлі, їх порівняльна характеристика.
4. Міжнародні економічні відносини в сфері послуг. Сутність і класифікація послуг.
5. Типи зовнішньоторговельної політики держав.
6. Інструменти регулювання міжнародної торгівлі товарами.
7. Особливості сучасної зовнішньої торгівлі України.

Ключові поняття

Світова торгівля, міжнародна торгівля, зовнішня торгівля, експорт, імпорт, реекспорт, реімпорт, торгові товари, неторгові товари, зовнішньоторговельний оборот, світовий товарообіг, сальдо торгівельного балансу, експортна квота, імпортна квота, зовнішньоторговельна квота, компенсаційна торгівля, бартер, зустрічна торгівля, зворотна закупівля,

зовнішньоторговельна політика держави, фритредерство (вільна торгівля), протекціонізм, тарифні методи регулювання, нетарифні методи регулювання, митний тариф, квотування, демпінг, «добровільне» обмеження експорту, світова ціна, товарна структура торгівлі, торгівля кооперованою продукцією, трансферні ціни, фізичний обсяг торгівлі.

Теми рефератів

1. Сутність теорії абсолютних переваг, її позитивні та негативні риси.
2. Теорія порівняльних переваг, її значення та недоліки.
3. Теорія співвідношення чинників виробництва, передумови її обґрунтування та висновки здійснення її тестування В.Леонт'євим.
4. Альтернативні теорії міжнародної торгівлі.
5. Сутність зовнішньої торгівлі та її особливості на сучасному етапі.
6. Форми зовнішньої торгівлі, переваги та недоліки.
7. Роль НТР у посиленні розвитку міжнародної торгівлі.
8. Ціноутворення в міжнародній торгівлі та особливості формування світової ціни.
9. Економічні наслідки введення мита.
10. Україна на світовому ринку товарів та послуг.
11. Розвиток міжнародних економічних відносин в сфері транспортних послуг.
12. Регулювання сучасної міжнародної торгівлі: система, методи та політика держави.
13. Роль міжнародних організацій в регулювання міжнародної торгівлі.
14. Проблеми інтеграції України у світові товарні ринки.
15. Конкурентоспроможність українських товарів та послуг на світових ринках та можливі засоби її підвищення.

Контрольні запитання для самопідготовки

1. Теорія абсолютних переваг пояснила причини торгівлі між країнами, чим була викликана необхідність розробки теорії порівняльних переваг?
2. Поясніть, як країна, що не володіє абсолютною перевагою у виробництві жодного з товарів одержує вигоду від участі в міжнародній торгівлі?
3. «Парадокс Леонт'єва» заперечує правильність висновків теорії Хекшера – Оліна, як це співвідноситься з реальною практикою міжнародної торгівлі.
4. Що мається на увазі під поняттям «зовнішня торгівля», в чому її відмінність від міжнародної торгівлі?
5. Охарактеризуйте основні показники світової торгівлі.
6. При підрахунку торгового обороту розрізняють вартісний і фізичний обсяг зовнішньої торгівлі, в чому їх відмінність, який з підходів дозволяє визначити реальну динаміку зовнішньої торгівлі країн?

7. Чи можуть використовуватися для характеристики міжнародної торгівлі такі кількісні показники, як торгове сальдо та торговий оборот? Якщо ні, то поясніть чому.

8. Поясніть, чим викликане перевищення вартості сукупного імпорту над сукупним експортом.

9. Що розуміється під товарною структурою світової торгівлі, на які основні групи ділиться експорт і імпорт різних країн?

10. Поясніть в якому інтервалі повинна встановитися ціна на світовому ринку, щоб торгівля між країнами була економічно взаємовигідною.

11. В чому полягає принципова відмінність торгових товарів від неторгових, які чинники впливають на процес формування ціни як однієї так і іншої групи товарів?

12. Які основні тенденції з погляду зміни динаміки міжнародної торгівлі можна виділити, аналізуючи розвиток міжнародної торгівлі впродовж 20-го сторіччя?

13. Які особливості характерні ринку послуг, які відрізняють його від ринку товарів?

Завдання для самостійної роботи

1. В чому полягає сутність стандартної моделі міжнародної торгівлі на базі теорії взаємного попиту?

2. Що таке загальна міжнародна рівновага?

3. Як впливає економічний ріст на міжнародну торгівлю окремих країн.

4. Що спільного і яка різниця в діяльності з регулювання міжнародних торговельних відносин у таких міжнародних організаціях, як ГАТТ/СОТ, ЮНКТАД, МТЦ, ЮНКТАД/ГАТТ і МТП?

Тема 1.4 Форми міжнародного економічного співробітництва

План

1. Сутність, принципи, основні форми, функціональний розподіл та причини міжнародного руху капіталу.

2. Форми підприємств з іноземними інвестиціями. Причини експорту та імпорту іноземних інвестицій.

3. Портфельні інвестиції, їх види та причини поширення.

4. Міжнародне науково-технологічне співробітництво: сутність, особливості та характерні ознаки.

5. Міжнародний обмін технологіями. Суб'єкти та об'єкти світового ринку технологій. Класифікація технологій. Світовий ринок технологій.

6. Сутність, основні причини та сучасні особливості міжнародної трудової міграції.

Ключові поняття

Інвестиції, міжнародна інвестиційна діяльність, правило Л. Вальраса, капітал (офіційний, приватний, підприємницький, позичковий), прямі іноземні та портфельні інвестиції, суб'єкти міжнародної інвестиційної діяльності, інвестори, інвестиційний клімат, інвестиційна позиція; філіал, дочірня компанія; асоційована компанія, транснаціональна корпорація, фінансово-промислова група, багатонаціональна корпорація, спільні підприємства, стратегічні альянси, вільні та інформаційні економічні зони, офшорна зона, форми інвестиційно-інноваційної діяльності, міжнародне науково-технологічне співробітництво, технологія, технічний прогрес, патент, ліцензія, копірайт, товарний знак, міжнародна міграція робочої сили, еміграція, імміграція, рееміграція, «відплив умів», міграційне сальдо.

Теми рефератів

1. Інтернаціоналізація ринків капіталу.
2. Загальні передумови розвитку міжнародної інвестиційної та виробничої
3. діяльності.
4. Вивіз капіталу як фактор інтенсифікації міжнародної інвестиційної та
5. виробничої діяльності.
6. Транснаціональні корпорації як фактор посилення взаємозалежності держав.
7. Міжнародні стратегічні альянси, мета створення, роль та їх вплив на міжнародну економіку та міжнародні економічні відносини.
8. Роль іноземних інвестицій в трансформаційних процесах країн із перехідною економікою.
9. Регіональні особливості залучення прямих іноземних інвестицій в умовах глобалізації.
10. Форми й методи регулювання міжнародного інвестування на національному і міжнародному рівнях.
11. Фактори підвищення ефективності міжнародної інвестиційної діяльності в Україні.
12. Основні домінанти та особливості інвестиційної стратегії України.
13. Некомерційні засоби міжнародного науково-технічного обміну.
14. Технологічна політика транснаціональних корпорацій.
15. Необхідність державного регулювання ринку технологій.
16. Міжнародна організація праці: її завдання та напрями діяльності.
17. Вплив глобалізації на міжнародну міграцію робочої сили.
18. Ефективна державна міграційна політика – передумова повноцінної інтеграції України у світовий ринок праці.

Контрольні запитання для самопідготовки

1. Яке значення має міжнародне виробниче співробітництво для розвитку світового господарства?
2. Охарактеризуйте основні форми міжнародного руху капіталу.
3. В чому суть і які основні чинники прямого зарубіжного інвестування?
4. В чому полягають основні тенденції розвитку ринку міжнародних прямих інвестицій?
5. Подайте характеристику основних ознак транснаціональних та багатонаціональних корпорацій, позитивних і негативних тенденцій їх розвитку за сучасних умов.
6. Які основні переваги транснаціональних корпорацій перед компаніями орієнтованими тільки на один ринок?
7. Яка роль транснаціональних корпорацій в науково-дослідницькій діяльності?
8. Назвіть фактори, які сприяють розвитку спільних підприємств.
9. Яка мета ставиться при створенні вільних економічних зон у розвинутих країнах і країнах, що розвиваються?
10. Дайте характеристику різних типів вільних економічних зон.
11. Назвіть форми та засоби технологічного обміну.
12. Які особливості міжнародної торгівлі технологіями характерні для сучасного етапу?
13. У чому полягає сутність міжнародної трудової міграції і які її визначальні риси?
14. Назвіть основні фактори посилення міграційних процесів в Україні.

Завдання для самостійної роботи

1. В чому суть правила Л. Вальраса. Розкрийте зміст економічних ефектів прямих інвестицій.
2. Які є теорії і як вони трактують розширення діяльності ТНК.
3. Що таке міжнародні науково-технічні програми, в яких з них бере участь Україна?
4. В чому полягає економічний ефект від міжнародної трудової міграції?

Тема 1.5 Світова валютна система й міжнародні валютно-фінансові та кредитні відносини

План семінару

1. Сутність і структура сучасної валютно-фінансової системи.
2. Національна і світова валютні системи, функції, рівні та основні елементи.
3. Еволюція світової валютної системи.
4. Сутність міжнародного кредиту як форми руху позичкового капіталу, його функції в сучасному світовому господарстві.

5. Світовий фінансовий ринок.
6. Міжнародні валютно-кредитні та фінансові організації.
7. Проблеми інтеграції України до системи світогосподарських зв'язків.

Ключові поняття

Міжнародна валютно-фінансова система, валютна система, валюта (національна, іноземна), функції валютної системи, елементи валютної системи, валютний курс (номінальний, реальний), валютна операція, валютний ринок, міжнародні розрахунки, вільноконвертована валюта, резервні валюти, фіксований курс, плаваючий курс, валютний паритет, котирування валюти, функції валютного ринку, валютне регулювання, валютні інтервенції, валютні обмеження, валютна політика, девальвація, ревальвація, система золотого стандарту, система золотодевізного стандарту, сучасна валютна система, європейська валютна система, хеджування, спекуляція, міжнародний валютний ринок ФОРЕКС, міжнародний кредитний ринок, фондовий ринок, ринок цінних паперів, валютні операції (спот, форвард, своп, валютні деривати).

Теми рефератів

1. Сутність і основні тенденції розвитку міжнародних валютних відносин.
2. Формування світової валютної системи.
3. Портрет світового ринку: золото вчора, сьогодні, завтра.
4. Види і цілі валютних операцій на світових валютних ринках.
5. Валютний ризик та його страхування у міжнародній підприємницькій діяльності.
6. Важелі регулювання валютних курсів та механізм їх використання.
7. Механізм функціонування світового валютного ринку.
8. Світові фінансові центри.
9. Історія розвитку фінансового ринку.
10. Європейська валютна система – етапи і основні особливості її розвитку.
11. Міжнародні організації з регулювання валютно-кредитних відносин.
12. Особливості становлення та функціонування національної валютної системи України.
13. Проблема стабільності гривні.

Контрольні запитання для самопідготовки

1. Що таке міжнародна валютно-фінансова система і які у неї ключові елементи?
2. Що слід розуміти під терміном «валюта»?
3. Що таке резервна валюта? В яких основних валютах країни зберігають свої валютні резерви?
4. Що таке валютний паритет і валютний курс?
5. В чому різниця реального та номінального валютного курсу?
6. Які чинники впливають на валютний курс?
7. Для чого здійснюється прогнозування валютного курсу?

8. Що таке ціна валюти та які є її види?
9. Які чинники визначають попит та пропозицію валюти?
10. Які існують види валютної політики?
11. В чому відмінності системи «золотого стандарту» та Бреттон-Вудської валютної системи ?
12. Які є принципи Ямайської валютної системи ?
13. В чому складається сутність поняття «світова валютна система», назвіть її основні елементи.
14. Дайте визначення категорії «валютний ринок». Назвіть його суб'єктів та функції.
15. Які існують основні види операцій на валютному ринку?
16. В чому полягає суть спекулятивних валютних операцій?
17. Що таке валютні ризики ?
18. В чому полягають основні функції фінансового ринку?
19. Які види фінансових ринків ви знаєте?
20. В чому полягають основні передумови глобалізації фінансових ринків?
21. Що таке ринок євровалют?
22. Які організації об'єднує світовий банк? Охарактеризуйте основні напрями діяльності трьох організацій – філій СБ.
23. Назвіть регіональні європейські валютно-кредитні організації. Охарактеризуйте їхню діяльність.

Завдання для самостійної роботи

1. Які основні етапи в своєму розвитку пройшла світова валютна система?
2. Що таке світовий валютний ринок, його функції, види операцій та основні тенденції розвитку?
3. Розкрийте значення поняття «конвертованість». В чому відмінність внутрішньої та зовнішньої конвертованості?
4. Специфіка формування європейської валютної системи. Передумови її виникнення.
5. Що таке ринок євровалют ?

Тема 1.6 Міжнародна економічна інтеграція

План

1. Сутність, передумови, цілі та форми розвитку міжнародної економічної інтеграції.
2. Основні ознаки, рівні та форми міжнародної економічної інтеграції.
3. Статичні та динамічні ефекти інтеграції створення митного союзу.
4. Регіональні інтеграційні угруповання. Особливості європейських інтеграційних процесів.
5. Економічні наслідки інтеграції країн.

Ключові поняття

Міжнародна економічна інтеграція, зона преференційної торгівлі, зона вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічний союз, політичний союз, інтеграційне об'єднання, статистичний та динамічний ефекти інтеграції, ефект створення та відхилення торгівлі, Європейський Союз (ЕС), Співдружність Незалежних Держав (СНД), Азіатсько-тихоокеанське економічне співробітництво (АТЕС); Асоціація країн Південно-Східної Азії (АСЕАН), Північноамериканська угода про вільну торгівлю (НАФТА), Латиноамериканський спільний ринок (МЕРКОСУР).

Теми рефератів

1. Стратегії розвитку національних економік за поглибленням міжнародних процесів.
2. Динаміка і фактори розвитку міжнародних інтеграційних союзів.
3. Характер та динаміка інтеграційних процесів в Європі.
4. Порівняльна характеристика інтеграційних процесів в Америці, Азії та Африці.
5. Участь України в регіональних інтеграційних процесах.
6. Дезінтеграційні процеси у сучасному світі: причини, масштаби, наслідки.
7. Особливості регіональної політики Європейського Союзу.
8. Передумови інтеграції України у світове господарство.
9. Пріоритетні напрями галузевої орієнтації економіки України в контексті європейської інтеграції.
10. Характер інтеграційних процесів у рамках СНД.

Контрольні запитання для самопідготовки

1. В чому полягають сутність, передумови та цілі міжнародної економічної інтеграції?
2. Дайте порівняльну характеристику основних форм міжнародної економічної інтеграції.
3. Що таке ефект утворення та відхилення торгівлі ?
4. Які основні етапи пройшов Європейський Союз в своєму розвитку ?
5. Які суперечності та сучасний стан розвитку СНД ?
6. В чому полягає специфіка міжнародної інтеграції України ?
7. Які сучасні інтеграційні пріоритети має Україна ?
8. Членом яких економічних угруповань є Україна ?

Завдання для самостійної роботи

1. Розкрийте зміст різних теоретичних поглядів на розвиток економічної інтеграції.
2. Розкрийте сутність критеріїв Світового банку для оцінки інтеграційного угруповання та відповідності його інтересам міжнародної економіки.

3. Які фактори сприяли появі Європейського союзу (політичні та економічні передумови).

4. Особливості та ефективність регіонального співробітництва України.

Тема 1.7 Глобалізація економічного розвитку та загальні проблеми сучасних міжнародних економічних відносин і світового господарства

План

1. Сутність і головні етапи економічної глобалізації.

2. Рушійні сили, позитивні та негативні наслідки глобалізації.

3. Глобальні проблеми міжнародних економічних відносин та світового господарства.

4. Сутність, основні задачі, цілі та функції міжнародних економічних організацій.

5. Механізм регулювання міжнародних економічних відносин.

Ключові поняття

Глобалізація, регіоналізація, етапи глобалізації, глобальні проблеми людства, міжнародні економічні організації.

Теми рефератів

1. Форми прояву глобалізації.

2. Етапи інтернаціоналізації господарського життя.

3. Передумови (рушійні сили) глобалізації.

4. Позитивні та негативні наслідки глобалізації.

5. Глобальні проблеми міжнародних економічних відносин та світового господарства, шляхи їх подолання.

6. Засоби і методи діяльності міжнародних організацій.

Контрольні запитання для самопідготовки

1. Дайте визначення глобалізації як економічного процесу.

2. Які чинники сприяють посиленню економічної єдності світу?

3. Назвіть та охарактеризуйте основні етапи глобалізації.

4. Охарактеризуйте сутність глобалізаційних процесів та вкажіть на переваги та недоліки, які набувають країни світу та людство загалом внаслідок їх розвитку.

5. Назвіть передумови та чинники виникнення глобальних проблем міжнародних економічних відносин та світового господарства.

6. Яким чином пов'язана проблема глобалізації та глобальних проблем з економічною єдністю світу?

7. Які організації об'єднує Світовий банк?

8. Що являє собою МВФ і яке місце він займає в здійсненні регулювання міжнародної макроекономіки?

9. Перелічіть міжнародні економічні організації, з якими співпрацює Україна.

Завдання для самостійної роботи

1. Охарактеризуйте нових суб'єктів економічних відносин, до яких переходить провідна роль у формуванні міжнародного економічного середовища.
2. Які підходи до визначення етапів глобалізації ви знаєте?
3. У чому полягають відмінності між індустріальним та глобальним після індустріальним суспільством?

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ: СУТНІСТЬ ТА РОЛЬ У РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Тема 2.1 Загальна характеристика зовнішньоекономічної діяльності

План

1. Сутність зовнішньоекономічної діяльності.
2. Види зовнішньоекономічної діяльності.
3. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності.
4. Основні показники розвитку зовнішньоекономічної діяльності.
5. Характерні риси сучасної системи зовнішньоекономічної діяльності.

Ключові поняття

Зовнішньоекономічна діяльність, зовнішньоекономічна діяльність підприємства, зовнішньоекономічна діяльність України, зовнішньоекономічна операція, зовнішньоекономічні зв'язки, зовнішньоторговельні зв'язки, зовнішні фінансові взаємозв'язки, зовнішні виробничі взаємозв'язки, зовнішні інвестиційні взаємозв'язки, види зовнішньоекономічної діяльності, функції зовнішньоекономічної діяльності, суб'єкти та об'єкти зовнішньоекономічної діяльності, фізичні особи, юридичні особи, фактори розвитку зовнішньоекономічної діяльності, принципи зовнішньоекономічної діяльності, показники зовнішньоекономічної діяльності (абсолютні, відносні, показники структури, показники інтенсивності та ефективності зовнішньоекономічних відносин країни).

Теми рефератів

1. Економічна сутність зовнішньоекономічної діяльності.
2. Зв'язок між видами та формами зовнішньоекономічної діяльності.
3. Основні причини, які стимулюють розвиток зовнішньоекономічних відносин.

4. Основні напрями та показники розвитку зовнішньоекономічної діяльності в Україні.

5. Особливості інфраструктури зовнішньоекономічної діяльності в Україні.

Контрольні запитання для самопідготовки

1. Що таке зовнішньоекономічна діяльність?

2. Чим відрізняється поняття «зовнішньоекономічна діяльність» від поняття «зовнішньоекономічні зв'язки»?

3. Охарактеризуйте особливості здійснення зовнішньоекономічної діяльності до перебудови і після, зміну підходів до здійснення зовнішньоекономічної діяльності протягом останніх двох десятиліть.

4. В чому виявляється самостійність українських підприємств в здійсненні зовнішньоекономічної діяльності на сучасному етапі?

5. Які фактори стимулюють розвиток зовнішньоекономічної діяльності?

6. Хто є суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності? Чи потрібне документарне оформлення для визначення суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності?

7. За якими класифікаційними ознаками розрізняють види зовнішньоекономічної діяльності?

8. Яких суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності стосуються специфічні принципи?

9. Які показники відносяться до групи показників структури (чого)?

Завдання для самостійної роботи

1. Показники, що характеризують стан зовнішньоекономічної діяльності країни.

2. Принципи зовнішньоекономічної діяльності.

3. Права суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

4. Обґрунтуйте функції зовнішньоекономічної діяльності і їх взаємозалежність.

Тема 2.2 Підприємство як головний суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності

План

1. Базові організаційно-правові умови здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

2. Основні моделі та форми зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

3. Зовнішньоекономічний договір (контракт) та особливості його укладання.

Ключові поняття

Підприємство, режим сприяння зовнішньоекономічної діяльності підприємства, організаційно-функціональна структура зовнішньоекономічної діяльності підприємства, прямий та непрямий методи зовнішньої торгівлі підприємства, торговельне посередництво, режим ліцензування, автоматичне та неавтоматичне ліцензування, експортно-імпортні ліцензії, спеціальні санкції, зовнішньоторговельна модель зовнішньоекономічної діяльності підприємства, виробничо-інвестиційна модель зовнішньоекономічної діяльності підприємства, експортно-імпортні операції, зовнішня торгівля товарами, послугами, продукцією інтелектуальної праці, зустрічна торгівля, ліцензія, інжиніринг, міжнародний лізинг, міжнародна виробнича кооперація, спільне підприємство, зовнішньоекономічний договір, структура договору, умови договору, етапи укладання зовнішньоекономічного договору, реєстрація (облік) зовнішньоекономічних договорів.

Темі рефератів

1. Розвиток ринку наукоємних технологій.
2. Монополія найбільших фірм на ринках технологій.
3. Технологічна політика транснаціональної корпорації.
4. Зовнішня торгівля ліцензіями.
5. Сутність міжнародної торгівлі інжиніринговими послугами.
6. Виробничо-інвестиційна модель зовнішньоекономічної діяльності підприємства.
7. Міжнародний лізинг.
8. Міжнародне виробниче кооперування.
9. Спільні підприємства.

Контрольні запитання для самопідготовки

1. У чому полягає мотивація зовнішньоекономічної діяльності підприємства?
2. Які фактори впливають на розвиток зовнішньоекономічної діяльності українських підприємств?
3. Що обмежує діяльність вітчизняних підприємств на зовнішніх ринках?
4. У чому сутність режиму сприяння зовнішньоекономічної діяльності?
5. Які зовнішні та внутрішні фактори впливають на організаційно-функціональну структуру підприємства?
6. Як організаційно-функціональна структура зовнішньоекономічної діяльності підприємства впливає на вибір метода проведення експортно-імпортних операцій?
7. Які особливості запровадження режиму ліцензування експортно-імпортних операцій?
8. У чому полягає відповідальність підприємств за порушення у сфері ЗЕД?

9. На чому базується існування зовнішньоторговельної та виробничо-інвестиційної моделей зовнішньоекономічної діяльності підприємства?
10. У чому специфіка експортно-імпортних операцій?
11. Які характерні риси зовнішньої торгівлі товарами?
12. Які характерні риси зовнішньої торгівлі послугами?
13. Чим характеризується зовнішня торгівля продукцією інтелектуальної праці?
14. Які основні ознаки та функції зовнішньоекономічного договору?
15. Який порядок реєстрації та обліку зовнішньоекономічних договорів?

Завдання для самостійної роботи

1. Найважливіші ознаки, за якими можна класифікувати спільні підприємства.
2. Тенденцій розвитку українських спільних підприємств.
3. Міжнародне кооперування та методи його реалізації.
4. Особливості реалізації фінансового лізингу.

Тема 2.3 Основні види зовнішньоторговельних операцій

План семінару

1. Класифікація зовнішньоекономічних операцій.
2. Торговельно-посередницька діяльність на зовнішньому ринку.
3. Зустрічна торгівля у сфері зовнішньоекономічної діяльності.
4. Особливості міжнародних перевезень та логістики.

Ключові поняття

Зовнішньоекономічна операція, міжнародні економічні операції, основні та забезпечувальні (допоміжні) операції, зовнішньоторговельні операції, суб'єкти зовнішньоторговельних операцій, об'єкти зовнішньоторговельних операцій, види зовнішньоторговельних операцій (за напрямками, за групами товарів, за ступенем готовності товарів до продажу, товарообмінна торгівля, торгівля науково-технічними досягненнями та надання послуг, торгово-посередницька діяльність, бартер, аукціони, міжнародні торги, біржова торгівля), орендна операція (рейтинг, хайринг, лізинг), інжиніринг, консалтингова операція, посередницькі компанії, торговельно-посередницькі операції (з перепродажу, комісійні, агентські, брокерські), посередницькі послуги (технологічні, комерційні, організаційні), зустрічна торгівля, франчайзинг, міжнародне перевезення, логістика.

Теми рефератів

1. Історія виникнення та сучасна роль зовнішньоторговельних операцій.
2. Прямі та непрямі експортно-імпортні операції: переваги та недоліки.
3. Організація експортної діяльності фірми.

4. Експортні стратегії фірми.
5. Етапи здійснення експортних та імпорتنих операцій.
6. Класифікація посередників за їх місце на ринку.
7. Розвиток франчайзингу в Україні.
8. Міжнародні лізингові операції.
9. Переваги й недоліки лізингу.
10. Види виробничого кооперування.

Контрольні запитання для самопідготовки

1. Назвіть основні форми міжнародних ділових операцій. Які форми ділових операцій є найбільш поширеними у міжнародному бізнесі?
2. Чим експорт та імпорт товарів відрізняється від експорту та імпорту послуг?
3. У чому полягають переваги кожного з таких видів експорту:
а) прямого; б) не прямого?
4. Яким чином може змінюватись організаційна структура підприємства-експортера у міру збільшення обсягів його зовнішньоекономічної діяльності?
5. Охарактеризуйте основні види експортної стратегії фірми.
6. Які існують види торговельних посередників і в чому полягає відмінність між ними?
7. У чому сутність зустрічної торгівлі?
8. Дайте визначення та обґрунтуйте переваги міжнародних зустрічних операцій.
9. Якими є причини здійснення товарообмінних операцій?
10. Визначте сутність основних типів товарообмінних операцій.
11. У чому полягає суть операцій з ліцензування, лізингу, толлінгу, інжинірингу?

Завдання для самостійної роботи

1. Кредитно-фінансові посередники зовнішньоекономічних операцій.
2. Особливості біржової торгівлі в Україні.
3. Види торгово-посередницьких операцій.
4. Різновиди міжнародної зустрічної торгівлі.

Тема 2.4 Особливості ціноутворення у зовнішньоекономічній діяльності

План

1. Особливості цінової політики на зовнішньому ринку.
2. Зовнішньоторговельні ціни: сутність і класифікація.
3. Основні фактори ціноутворення в зовнішньоекономічній діяльності.
4. Цінові стратегії на зовнішньому ринку
5. Методи встановлення зовнішньоекономічних цін.

6. Міжнародні базисні умов постачань – ІНКОТЕРМС.

Ключові поняття

Цінова політика, світові ціни, ціни, що публікуються та розрахункові ціни, зовнішньоторговельна ціна, ринкові ціни (біржові котирування, ціни товарних аукціонів та ціни торгів), цінова стратегія, види цінових стратегій, етапи формування ціни, формула розрахунку продажних цін, витратний і граничний підходи до встановлення ціни, фактор часу, форми встановлення початкової експортної ціни (метод «зняття вершків», «кон'юнктурна ціна», «ціна проникнення», метод стимулювання комплексних продажів, «вузькі» методи і т.д.), цінові знижки, види зовнішньоторговельних цін, контрактні ціни, одиниця виміру, база ціни, валюта ціни, спосіб фіксації, рівень ціни, ІНКОТЕРМС-2000, технічні виправлення, комерційні виправлення.

Теми рефератів

1. Цінова політика підприємства: мета та її завдання.
2. Основні критерії класифікації світових цін.
3. Особливості й основні види зовнішньоторговельних цін.
4. Фіксація цін у ЗЕД, цінові знижки, поправки до цін.
5. Основні види контрактних цін.
6. Види цінових стратегій.

Контрольні запитання для самопідготовки

1. Що таке цінова стратегія фірми? Опишіть основні види цінових стратегій.
2. Опишіть форми встановлення початкової експортної ціни.
3. На процес прийняття цінових рішень при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності впливає значна кількість чинників, які можна поділити на групи. На які групи вони поділяються?
4. Від яких факторів залежить ціна товару в зовнішньоторговельному контракті?
5. Що передбачає витратний метод при розрахунку ціни?
6. Встановлення ціни на основі попиту використовується на яких ринках?
7. Назвіть основні види цінових стратегій.
8. Прокоментуйте найважливіші фактори, що беруться до уваги при встановленні ціни.
9. Назвіть можливі цінові знижки.
10. Які види цінових поправок Вам відомі?
11. Які існують способи фіксації ціни?
12. Що являє собою збірник тлумачення міжнародних комерційних термінів «ІНКОТЕРМС-2000»?
13. На які групи розподіляються терміни «ІНКОТЕРМС-2000»?

Завдання для самостійної роботи

1. Цінова стратегія фірми при здійсненні ЗЕД.
2. Основні види зовнішньоторговельних цін, цінові знижки, поправки до цін.
3. Основні етапи при розрахунку експортної ціни.
4. «ІНКОТЕРМС-2000» і його головні складові.

Тема 2.5 Особливості розрахунків у зовнішньоекономічній діяльності

План семінару

1. Сутність міжнародних розрахунків та способи платежу.
2. Форми міжнародних розрахунків.
3. Сучасні міжнародні платіжні системи.

Ключові поняття

Міжнародні розрахунки, способи платежів (платіж готівкою, авансовий платіж і платіж у кредит, комбінований), засоби розрахунків (чек, вексель, банківський переказ), індосамент, форми розрахунків (авансовий платіж, документарний акредитив, документарне інкасо, банківський переказ, відкритий рахунок, оплата чеками, вексель, відкритий рахунок, пластикові картки), види акредитивів, банківська гарантія, валюта ціни, валюта платежу.

Теми рефератів

1. Основні умови й форми зовнішньоторговельних платежів.
2. Основні чинники, що впливають на стан міжнародних розрахунків.
3. Переваги та недоліки акредитивної форми розрахунків.
4. Види акредитивів при торгівлі готовою продукцією.

Контрольні запитання для самопідготовки

1. Міжнародні розрахунки в зовнішньоекономічній діяльності.
2. Охарактеризуйте існуючі засоби платежу.
3. Опишіть специфіку акредитивної та інкасової форм розрахунків.
4. Опишіть засоби платежу, що використовуються при здійсненні зовнішньоекономічній діяльності.
5. У чому полягає різниця між простим і переказним векселем?
6. Які існують методи платежів?
7. Хто є суб'єктами міжнародних розрахунків?
8. Яку форму розрахунків доцільніше використовувати у міжнародних контрактах? Поясніть чому?
9. Поясніть відмінність між авансом та завдатком.

Завдання для самостійної роботи

1. Порівняйте переваги та недоліки акредитивної форми розрахунків та інкасо.
2. Охарактеризуйте головні вимоги до міжнародних розрахунків.
3. Наведіть найважливіші засоби платежу та кредитування.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3

СИСТЕМА РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 3.1 Система регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємства

План

1. Мета, завдання та інструменти регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні.
2. Рівні та управління зовнішньоекономічною діяльністю.
3. Суб'єкти управління зовнішньоекономічною діяльністю.

Ключові поняття

Система регулювання зовнішньоекономічної діяльності (мегаекономічний (наднаціональний, міжнародний), макроекономічний (національний), мікроекономічний), цілі регулювання, зміст регулювання, органи державного регулювання, органи місцевого самоврядування та регіональні особливості регулювання зовнішньоекономічної діяльності, недержавні органи регулювання зовнішньоекономічної діяльності, торгово-промислові палати, фонди, біржі (товарна, фондова, валютна), економічні (кредитно-грошове регулювання, податкова політика) та адміністративні (нормативні акти, замовлення, контракти, санкції, штрафи, ліцензії, дозволи, квоти, норми, стандарти) методи регулювання зовнішньоекономічної діяльності, правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Темі рефератів

1. Характеристика системи регулювання зовнішньоекономічної діяльності: принципи, цілі, методи та еволюція.
2. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності: широке та вузьке значення.
3. Органи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
4. Торгово-промислова палата України: завдання та напрями діяльності.
5. Особливості функціонування товарних бірж.

Контрольні запитання для самопідготовки

1. Охарактеризуйте систему регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
2. Назвіть головні цілі державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні.
3. Назвіть органи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні.
4. Визначте основні компетенції Верховної Ради у сфері регулювання ЗЕД.
5. Назвіть органи місцевого самоврядування зовнішньоекономічної діяльності.
6. Охарактеризуйте регіональний аспект регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
7. Назвіть та охарактеризуйте економічні та адміністративні методи регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
8. Назвіть недержавні органи регулювання зовнішньоекономічної діяльності України.
9. На яких законодавчих актах ґрунтується правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
10. Як відбувається реєстрація суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Завдання для самостійної роботи

1. Основні види операцій, що здійснюються на українській міжбанківській валютній біржі, в зовнішньоекономічній сфері.
2. Порядок акредитації суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності на митниці.
3. Методи банківського регулювання.
4. Методи податного регулювання.

Тема 3.2 Нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності

План

1. Методи кількісних обмежень.
2. Методи прихованого протекціонізму.
3. Методи стимулювання експорту (фінансові методи).
4. Правові методи регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Ключові поняття

Нетарифне регулювання (методи прямої дії, методи непрямой дії), ліцензування, квотування (експортні та імпорتنі квоти), добровільне обмеження експорту, нетарифні методи, технічні бар'єри, технічні регламенти, субсидії, маркування, стандартизація, паратарифні заходи, заходи цінового контролю,

автоматичне ліцензування, кількісні обмеження, монопольні заходи, технічні стандарти, нетарифні збори, податки, фінансові заходи, митні процедури, індекс частоти, індекс покриття торгівлі, індекс впливу на ціни, демпінг.

Теми рефератів

1. Методи кількісних обмежень за видами та напрямками дії.
2. Методи прихованого протекціонізму, як перепони імпортом товарам.
3. Адміністративні методи стимулювання експорту.
4. Торгово-політичний режим в міжнародній практиці.
5. Обмеження митного оформлення: особливості застосування.

Контрольні запитання для самопідготовки

1. У чому полягає специфіка нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності?
2. Які заходи належать до нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності?
3. Що таке квота? Які види квот ви знаєте?
4. У чому полягає відмінність квоти та тарифної квоти?
5. Назвіть перелік українських товарів, на які введено тарифні квоти у рамках Угоди про асоціацію між Україною як однієї сторони й Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії й їх державами-членами – з іншої.
6. Що таке ліцензія? Які види ліцензій вам відомі?
7. Визначте порядок отримання ліцензій в Україні.
8. Чи використовується квотування та ліцензування одночасно?
9. Наведіть товари, які підлягають квотуванню та ліцензуванню. Назвіть державний орган, який затверджує перелік таких товарів.
10. Що таке добровільне обмеження експорту? В яких випадках воно використовується?

Завдання для самостійної роботи

1. Які можна виділити певні класифікаційні ознаки демпінгу?
2. Які види субсидій виділяють у міжнародній практичній діяльності?
3. Наведіть перелік квот, які застосовуються до товарів, що підлягають режиму квотування.
4. Які індекси розраховуються для оцінювання ефективного використання заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності ?

Тема 3.3 Митно-тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності

План

1. Сутність та принципи митно-тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні.

2. Види і ставки мита, його функції.
3. Поняття митної вартості.
4. Механізм нарахування та види митних платежів.

Ключові поняття

Тарифне регулювання зовнішньої торгівлі, митно-тарифна політика держави, митні тарифи (прості, складні), мито, економічні функції мита (фіскальна, регулятивна, протекціоністська, преференційна, статистична), види мита, товарна номенклатура, класифікація мита, оподаткування, митні платежі, податок на додану вартість, акцизний податок, антидемпінгове мито, компенсаційне мито, об'єкт оподаткування, база оподаткування, митний режим, експорт, імпорт, митні платежі, митний збір, митний режим, митний контроль, митне оформлення.

Теми рефератів

1. Процедура митного контролю товару.
2. Методи визначення митної вартості товару, які імпортуються в Україну.
3. Різниця між митно-тарифними та нетарифними заходами регулювання зовнішньої торгівлі.
4. Митні режими, що передбачені українським законодавством.

Контрольні запитання для самопідготовки

1. Назвіть основні законодавчі документи, які регулюють оподаткування у сфері зовнішньоекономічної діяльності.
2. Визначте сутність і склад митних платежів.
3. Проаналізуйте чинники, які впливають на рівень митних платежів, перерахованих до Державного бюджету України.
4. Визначте базу оподаткування для розрахунку мита, акцизного податку та податку на додану вартість.
5. Проаналізуйте ставки ПДВ у різних країнах світу. Обґрунтуйте економічну сутність ПДВ.
6. Наведіть формули розрахунку мита, акцизного податку та податку на додану вартість.
7. Назвіть перелік товарів, які оподатковуються акцизом в Україні. Дайте їх характеристику.
8. Наведіть ставки ПДВ, за якими оподатковуються товари в Україні.
9. Проведіть порівняльний аналіз митних платежів в Україні й ЄС. Зробіть економічний висновок.
10. Наведіть особливості оподаткування ПДВ товарів, заявлених у різних митних режимах.

Завдання для самостійної роботи

1. Види митного режиму в Україні.
2. Організація системи митного контролю.
3. Митний контроль і митне оформлення товарів в Україні.

Тема 3.4 Валютне регулювання зовнішньоекономічної діяльності України

План

1. Сутність та механізм валютного регулювання.
2. Інструменти валютного регулювання.
3. Державна політика щодо валютного регулювання.
4. Система валютного контролю в Україні.

Ключові поняття

Валютні відносини, валютне регулювання (міждержавний рівень(регіональний) регіональний та національний рівні), валютні цінності, валютні операції, валютний ринок, суб'єкти валютного контролю і регулювання, валютний курс, пряме та непряме котирування, види валютних курсів, форвардний курс, валютна політика, система валютного регулювання, інструменти валютного регулювання, дисконтна політика, політика обов'язкових резервів, політика відкритого ринку, економічні інструменти (девізна політика, диверсифікація валютних резервів, регулювання валютного курсу), адміністративні інструменти (валютні обмеження, валютна блокада, регулювання платіжного балансу), опосередковані інструменти, інструменти прямого впливу.

Теми рефератів

1. Інструменти опосередкованого впливу валютного регулювання.
2. Інструменти прямого впливу для регулювання валютного ринку в країні.
3. Порядок відкриття рахунків в іноземній валюті.
4. Валютні ризики та способи їх усунення.

Контрольні запитання для самопідготовки

1. Яка різниця між національною та міжнародною валютними системами? Наведіть конкретні приклади.
2. Дайте визначення поняття валюти, валютних цінностей, конвертованості валюти.
3. Назвіть основні критерії класифікації валютних курсів.
4. Що являє собою система регулювання валютних відносин?
5. Які існують форми валютного регулювання?
6. Перелічіть суб'єктів валютного ринку.
7. Охарактеризуйте об'єкти валютного регулювання?

8. Назвіть інструменти валютного регулювання прямого впливу.
9. Наведіть приклад інструменту валютного регулювання опосередкованого впливу.
10. Що являє собою валютна інтервенція?
11. Оцініть наслідки ревальвації та девальвації гривні для українських підприємств (експортерів та імпортерів) та економіки України в цілому. Наведіть статистичні дані.

Завдання для самостійної роботи

1. Які види валютних курсів використовуються при здійсненні валютних операцій?
2. Визначте види валютних операцій.
3. Яке значення має співробітництво України з міжнародними валютно-фінансовими організаціями?

Тема 3.5 Економічна ефективність зовнішньоекономічної діяльності

План

1. Ефективність зовнішньоекономічної діяльності, її сутність і принципи оцінки.
2. Показники ефективності експортних та імпортних операцій.
3. Оцінка економічної ефективності діяльності спільних підприємств.
4. Шляхи підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Ключові поняття

Економічна ефективність, ефективність зовнішньоекономічної діяльності, валютна ефективність експорту/імпорту, ефективність експорту/імпорту/ інвестиційного проекту, рентабельність експорту /імпорту/ інвестиційного проекту, економічний ефект експорту/імпорту/ інвестиційного проекту, інтегральний економічний ефект від експортно-імпортної діяльності, ефективність реалізації експортної продукції на внутрішньому ринку, ефективність придбання і використання імпортного обладнання, ефективність придбання та продажу ліцензій

Темі рефератів

1. Економічна ефективність зовнішньоекономічних угод.
2. Ефективність зовнішньоторговельної діяльності.
3. Ефективність експорту.
4. Показники економічної ефективності імпорту.

Контрольні запитання для самопідготовки

1. Що належить до абсолютних, відносних показників та показників структури зовнішньоекономічної діяльності?
2. Чим відрізняється визначення економічного ефекту від економічної ефективності?
3. Охарактеризуйте показники економічної ефективності імпортерських операцій.
4. Охарактеризуйте показники економічної ефективності експортерських операцій.
5. Якими показниками оцінюється економічна ефективність імпорту для товарів виробничого призначення.
6. Опишіть метод чистої теперішньої (сьогоднішньої) вартості.
7. Які особливості застосування внутрішньої норми рентабельності Ви знаєте?
8. Охарактеризуйте метод балансової норми рентабельності.

Завдання для самостійної роботи

1. Охарактеризуйте метод балансової норми рентабельності (BRI).
2. Методи оцінки інвестиційної привабливості капіталовкладень.

2 ЗАДАЧІ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Задача 1. Величина експорту країни складає 4,5 % від цифри ВВП., імпорту – 5 млрд дол., ВВП – 100 млрд дол. Знайти й прокоментувати величини: сальдо торговельного балансу (чистого експорту); зовнішньоторговельного обороту країни; експортної квоти; імпоротної квоти; зовнішньоторговельної квоти країни. Чи є економіка такої країни відкритою?

Задача 2. Використовуючи дані, подані в таблиці, необхідно розрахувати для кожного року:

- 1) експортну, імпортерську і зовнішньоторговельну квоти;
- 2) зовнішньоторговельний оборот;
- 3) зовнішньоторговельне сальдо.

На основі одержаних даних визначити ступінь відкритості національної економіки країни:

Експорт, млрд дол.			Імпорт, млрд дол.			ВВП, млрд дол.		
2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012
121,4	120,5	124,5	121,8	118,3	122,8	590	605	610

Задача 3. Величина експорту країни складає 12 млрд дол., з них експорт товарів групи X дорівнює 5 млрд дол. Цифра загальносвітового експорту досягла 150 млрд дол. при світовому експорті товарів групи X на суму 75 млрд дол. Знайти коефіцієнт відносної експортної спеціалізації країни ($K_{век}$) за товарами групи X. Зробіть висновки.

Задача 4. Попит і пропозиція на ринку певного товару для малій економіки представлені функціонально: $Q_D = 26 - 2p$, $Q_S = -14 + 3p$. Світова ціна складає 10 дол. Держава впроваджує експортне мито 1,5 дол. Як зміняться обсяги експорту? Яку суму можна залучити в державний бюджет?

Задача 5. У країнах А і Б визначені функції попиту і пропозиції на даний товар (Q_D – величина попиту; Q_S – величина пропозиції; p – ціна товару):

Країна А
 $Q_D = 18 - p$
 $Q_S = p - 10$

Країна Б
 $Q_D = 40 - p$
 $Q_S = -20 + 2p$

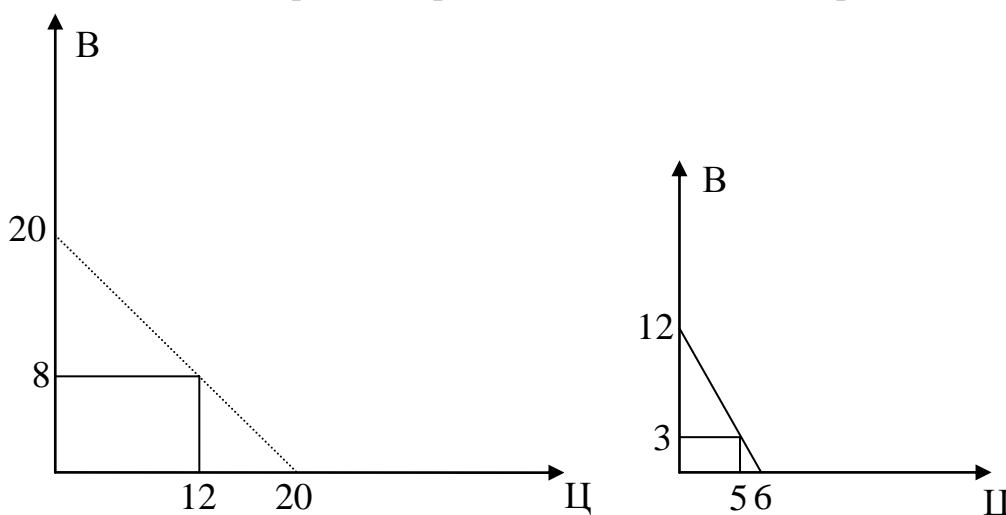
Визначте:

- 1) рівноважні ціни та фізичні обсяги в умовах самозабезпечення країн;
- 2) рівноважну світову ціну і відповідний фізичний обсяг міжнародного обміну.

Задача 6. Попит і пропозиція на ринку певного товару для малої економіки представлені функціонально: $Q_D = 120 - 4p$, $Q_S = -80 + 6p$. Світова ціна складає 15 дол. Запроваджена внутрішня субсидія виробникам 1 дол. Як зміняться обсяги імпорту? Яку внутрішню субсидію національним виробникам треба запропонувати, щоб виключити імпорт? Яку суму треба вилучити з державного бюджету в обох випадках?

Задача 7. Попит і пропозиція на ринку певного товару для малої економіки представлені функціонально: $Q_D = 150 - 2p$, $Q_S = -130 + 5p$. Світова ціна складає 30 дол. Держава запроваджує імпортне мито 5 дол. Як зміняться обсяги імпорту? Яка сума надійде до державного бюджету?

Задача 8. Дані кривих виробничих можливостей країн А і Б.

На підставі графіків, потрібно обґрунтувати таке:

- а) абсолютні й порівняльні переваги обох країн;
- б) пропорцію обміну цивільних (Ц) і воєнних (В) товарів на світовому ринку.

в) визначити:

- обсяги виробництва і споживання товарів Ц і В при самозабезпеченні (відсутності міжнародної торгівлі);
- обсяги виробництва після абсолютної спеціалізації країн;
- обсяги експорту (-) та імпорту (+);
- обсяги споживання після міжнародного обміну;
- виграш (+) або програш (-) від міжнародної торгівлі.

Задача 9. Дано такі вхідні цифри (млрд дол.):

Експорт (Е).....	50
Імпорт (І).....	40
Активи, що придбані резидентами за кордоном (A_p).....	30
Активи, що придбані нерезидентами в країні (A_n).....	35
Відсотки, що отримали резиденти за кордоном (Π_p).....	10
Відсотки, що отримали нерезиденти в країні (Π_n).....	12

Використовуючи формулу Вальраса, для урівноваження лівої і правої частин рівності, знайдіть необхідну додаткову величину:

- 1) чистого експорту $\Delta ЧЕ$;
- 2) чистих активів $\Delta ЧА$;
- 3) чистих відсотків $\Delta ЧП$.

Задача 10. Розрахуйте реальні (за роками) курси гривні до долара США і євро за прямим котируванням за такими даними:

Рік	Долар (США)		Євро (ЄС)	
	e_n (номінальний курс)	Дефлятор	e_n (номінальний курс)	Дефлятор
2011	1:5	1,05	1:7	1,03
2012	1:8	1,11	1:11	1,09

В Україні у 2011 р. ціни зросли на 15 %, а у 2012 р. – на 22 %.

Задача 11. Розрахуйте реальні (за роками) курси гривні до долара США і євро за прямим котируванням за такими даними:

Рік	Долар (США)		Євро (ЄС)	
	e_r (реальний курс)	Дефлятор	e_r (реальний курс)	Дефлятор
2011	1:7	1,11	1:9	1,01
2012	1:5	1,12	1:8	1,11

В Україні у 2011 р. ціни зросли на 17 %, а у 2012 р. – на 24 %.

Задача 12. Розрахуйте рівень ефективного митного тарифу, якщо: вартість готової продукції – 200 у. о.; питома вага матеріалів – 80 %; частка доданої вартості – 20 %; мито на ввезення готової продукції – 25 %; мито на ввезення матеріалів – 20 %.

Задача 13. За даними таблиці необхідно оцінити ефективність зовнішньоторговельної діяльності організації, зробити висновки:

Показники діяльності організації	Рік	
	минулий	звітний
Експортний виторг, тис. грн	1 020	1 160
Рівень собівартості експортованих товарів, %	67,2	59,1
Результат від експорту, тис. грн	200	260
Індекс цін	–	1,12

3 ЗАЛІКОВІ ПИТАННЯ

з дисципліни «Міжнародні економічні відносини та зовнішньоекономічна діяльність підприємства»

1. Сутність загального поняття «Міжнародні економічні відносини».
2. Предмет та завдання курсу «Міжнародні економічні відносини».
3. Структура міжнародної економіки.
4. Значення вивчення курсу «Міжнародні економічні відносини» у підготовці менеджерів.
5. Короткий огляд історії міжнародних економічних відносин.
6. Особливості сучасних міжнародних відносин.
7. Світовий ринок та світове господарство.
8. Суть, види та показники світової торгівлі.
9. Типи зовнішньоторговельної політики держав.
10. Інструменти регулювання міжнародної торгівлі товарами.
11. Теорії міжнародної торгівлі.
12. Особливості сучасної зовнішньої торгівлі України.
13. Суть, класифікація та сучасні особливості міжнародної торгівлі послугами.
14. Транспортні витрати в міжнародній торгівлі.
15. Державне регулювання міжнародної торгівлі послугами.
16. Сутність платіжного балансу та його структура.
17. Методи зрівноваження платіжного балансу.
18. Теорії платіжного балансу.
19. Суть і сучасні особливості міжнародної трудової міграції.
20. Вплив міграційних процесів на економіку різних країн.
21. Міжнародне регулювання міграційних процесів.
22. Характеристика основних форм міжнародного руху капіталу.
23. Економічні ефекти прямих закордонних інвестицій.
24. Сучасні проблеми іноземного інвестування в Україні.
25. Сутність і основні тенденції розвитку світової валютної системи.
26. Сутність міжнародних кредитних відносин.
27. Міжнародні валютно-кредитні та фінансові організації.
28. Співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями.
29. Сутність та сучасні особливості міжнародних науково-технічних відносин.

30. Міжнародна передача технологій та її регулювання.
31. Сутність і головні передумови, етапи міжнародної економічної інтеграції.
32. Сучасні інтеграційні угруповання країн.
33. Економічні наслідки інтеграції країн.
34. Міжнародні економічні організації системи ООН.
35. Класифікація країн за станом соціально-економічного розвитку.
36. Країни, що розвиваються, у світовій економіці.
37. «Нові індустріальні країни» у системі світового господарства.
38. Країни з перехідною економікою у світовому господарстві.
39. Вступ України до Світової організації торгівлі та спрямування на євроінтеграцію.
40. Сутність та головні етапи економічної глобалізації.
41. Особливості сучасної економічної глобалізації та її основні форми.
42. Українська держава у контексті глобалізму.
43. Сутність економічного розвитку у світовому контексті, його фактори та сучасні моделі.
44. Поняття та сутність зовнішньоекономічної діяльності підприємства.
45. Суб'єкти і право на здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємства.
46. Класифікація принципів зовнішньоекономічної діяльності.
47. Основні види зовнішньоекономічної діяльності і форми їх реалізації.
48. Зовнішньоторгові операції: сутність та класифікація.
49. Зовнішньоекономічна політика та її складові.
50. Органи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні та їх компетенція.
51. Органи місцевого управління зовнішньоекономічної діяльності в Україні та їх компетенція.
52. Основні засоби адміністративного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
53. Недержавне регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
54. Методи регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
55. Організація управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства.
56. Сутність та особливості стратегічного управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства.
57. Особливості формування стратегій зовнішньоекономічної діяльності підприємства.
58. Передумови та мотивація виходу підприємств на зовнішні ринки.
59. Характеристика форм виходу підприємств на зовнішні ринки.
60. Вивчення і аналіз умов ринку.
61. Партнери на світовому ринку: пошук, вибір, встановлення контакту.
62. Суть та особливості оформлення зовнішньоторгового контракту.
63. Підготовчі роботи при підписанні контракту.
64. Митне регулювання: тарифи, митна вартість, митний контроль.

65. Види мита за способом нарахування.
66. Види мита за принципом обмеження.
67. Структура, завдання, функції митних органів України.
68. Нетарифні засоби регулювання, їх класифікація та характеристика.
69. Кількісні обмеження: ліцензування та квотування.
70. Фінансові засоби нетарифного регулювання: експортні субсидії, експортні кредити, спеціальні імпорتنі процедури.
71. Антидемпінгові заходи та антидемпінгові мита.
72. Технічні бар'єри. Внутрішні податки і збори.
73. Сутність політики державних закупівель.
74. Методи реалізації експортно-імпорتنих операцій зовнішньоекономічної торгівлі.
75. Сутність та види посередницької діяльності.
76. Класифікація та характеристика посередницьких операцій, умови та сфера їх застосування. Винагорода посередників.
77. Угоди посередницької діяльності.
78. Проблема становлення та розвитку торговельно-посередницької діяльності в Україні.
79. Система валютного регулювання.
80. Адміністративні та економічні засоби валютного регулювання.
81. Показники економічної ефективності експорту та порядок їх
82. розрахунку.
83. Розрахунок показників ефективності імпорту.
84. Розрахунки показників економічної ефективності зовнішньоекономічної діяльності за співвідношенням цін на внутрішньому та зовнішньому ринку.
85. Оцінка ефективності зовнішньоторговельних операцій в Україні.

4 ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ *для студентів заочної форми навчання*

1. Етапи формування міжнародної економічної системи.
2. Види та характерні особливості сучасних міжнародних відносин.
3. Історія виникнення та розвитку світового ринку.
4. Структура міжнародної економіки.
5. Фактори та особливості розвитку сучасного світового господарства.
6. Типи класифікацій країн за рівнем соціально-економічного розвитку.
7. Міжнародний поділ праці та його особливості на сучасному етапі.
8. Форми і напрями розвитку міжнародної спеціалізації і кооперування виробництва.
9. Принципи міжнародних економічних відносин та їхня роль у розвитку міжнародних економічних відносин.
10. Роль інформаційно-комунікаційних систем в розвитку міжнародних економічних відносин.
11. Проблеми участі України у міжнародному поділі праці.

12. Вплив НТР на інтернаціоналізацію виробництва.
13. Основні концепції міжнародної торгівлі.
14. Аналіз двох типів зовнішньоекономічної політики.
15. Прямі та непрямі експортно-імпорتنі операції: переваги та недоліки.
16. Особливості інфраструктури зовнішньоекономічної діяльності в Україні.
17. Сутність державного регулювання міжнародної торгівлі.
18. Сутність міжнародної торгівлі інжиніринговими послугами.
19. Роль посередницьких фірм у міжнародній торгівлі.
20. Методи регулювання сучасної міжнародної торгівлі.
21. Митний контроль і митне оформлення товарів в Україні.
22. Роль Світової організації торгівлі у міжнародній торгівлі та принципи її діяльності.
23. Цінова політика підприємства: мета та її завдання.
24. Цінова стратегія фірми при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності.
25. Проблеми інтеграції України у світові товарні ринки.
26. Регіональні особливості залучення прямих іноземних інвестицій в умовах глобалізації.
27. Форми й методи регулювання міжнародного інвестування на національному і міжнародному рівнях.
28. Основні доміанти та особливості інвестиційної стратегії України.
29. Міжнародний кредит як вираження інтернаціоналізації фінансово-кредитної сфери.
30. Диверсифікація сучасних форм міжнародного кредитування.
31. Сучасний ринок єврокредитів: особливості та закономірності розвитку.
32. Особливості формування світового та регіональних ринків праці.
33. Міжнародна організація праці : її завдання та напрями діяльності.
34. Вплив глобалізації на міжнародну міграцію робочої сили.
35. Ефективна державна міграційна політика – передумова повноцінної інтеграції.
36. України у світовий ринок праці.
37. Сутність і основні тенденції розвитку міжнародних валютних відносин.
38. Види і цілі валютних операцій на світових валютних ринках.
39. Валютний ризик та його страхування у міжнародній підприємницькій діяльності.
40. Важелі регулювання валютних курсів та механізм їх використання.
41. Механізм функціонування світового валютного ринку.
42. Роль міжнародних розрахунків в обслуговуванні зовнішньоекономічних угод суб`єктів господарської діяльності.
43. Роль національних і колективних валют, а також золота в міжнародних розрахунках.
44. Форми державного регулювання системи міжнародних розрахунків.

45. Динаміка і фактори розвитку міжнародних інтеграційних союзів.
46. Передумови інтеграції України у світове господарство.
47. Глобальні проблеми як об'єкт міжнародного співробітництва.
48. Торгово-промислова палата України: завдання та напрями діяльності
49. Органи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
50. Пріоритети та основні напрями здійснення зовнішньоекономічної політики України на сучасному етапі.

Номер теми обирається за двома останніми цифрами залікової книжки:

Дві останні цифри залікової книжки	Цифра зменшення	Номер теми контрольної роботи
01–50	–	01–50
51–99	50	01–49
00	–	50

За змістом контрольна робота є письмовою формою самостійної роботи студентів, які, спираючись на теоретичні знання дисципліни, розробляють план, використовують літературу з теми, зокрема, періодичну, і оформляють текст за відповідними вимогами. Розмір контрольної роботи – 20–25 аркушів формату А4 з вступом, як правило, трьома питаннями для розгляду, висновками й списком літератури. Обов'язковим є використання сучасного статистичного матеріалу по Україні. Перший варіант закінченого тексту здається для рецензування і наступного виправлення принципових помилок. Формою підсумкового контролю є захист роботи з отриманням оцінки.

5 ПОРЯДОК ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Поточне оцінювання знань студентів здійснюється під час проведення практичних занять і має метою перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є:

- активність та результативність роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни, відвідування занять;
- виконання завдань на практичних заняттях;
- виконання завдань поточного контролю.

Робота студентів на практичних заняттях оцінюється за 4-бальною системою і згідно з Методикою переведення показників успішності знань студентів перекладається в систему оцінювання за шкалою ECTS. При оцінюванні виконання практичних завдань увага приділяється їх якості й самостійності.

Поточний модульний контроль рівня знань передбачає виявлення опанування студентом матеріалу лекційного модуля і вміння застосувати його для вирішення практичної ситуації і проводиться у вигляді письмового контролю (тестування). Поточний контроль проводиться у письмовій формі двічі по закінченню кожного зі змістових модулів після того, як розглянуто

увесь теоретичний матеріал і проведені практичні завдання в межах кожного з двох змістових модулів.

Знання оцінюються за системою оцінювання за шкалою ECTS (тестові завдання).

Тестовий контроль знань, умінь і навичок студентів дозволяє ефективно й об'єктивно оцінювати успішність студентів. Критерії оцінювання тестових завдань залежать від їх типу.

Тестові завдання закритої форми

Тест-завдання закритої форми різняться за принципами побудови і відповідно мають і різні оцінювальні бали.

Прості альтернативні тест-завдання використовують для грубої перевірки правильності вибору або прийняття рішення у згорнутій формі й передбачають наявність двох варіантів організації відповіді типу «так – ні»; «вірно – невірно» тощо. *Оцінюються 1 бал.*

Тест-завдання з простим множинним вибором за принципом класифікації використовують тоді, коли кількість можливих варіантів відповідей менше трьох, але відповідь більш складна, ніж відповідь типу «так-ні». Їх доцільно використовувати під час перевірки умінь вільно орієнтуватися у групі схожих понять, явищ, процесів тощо. *Оцінюються в 1 бал.*

Тестові завдання з множинним вибором за принципом кумуляції, доцільно використовувати для перевірки повноти знань і умінь. Запитальна частина таких завдань в основному має порівняльний зміст: одна з декількох відповідей має бути найкращою, можливо правильною, найбільш правильною, найбільш повною, що частіше трапляється. У зв'язку з цим у запитальній частині завдань використовують вирази типу «як правило», «звичайно», «частіше за все» «головна причина», «найбільш часто», «найчастіше». *Оцінюються в 2 бали.*

Тестові завдання з множинним вибором за принципом циклічності, використовуються для перевірки знань та умінь, якщо відповіді побудовані за принципом циклічності. *Оцінюються в 2 бали.*

Тестові завдання за принципом подвійної альтернативи передбачають, що після запитання, яке є незакінченим твердженням, фрагментом, ситуацією тощо, подається п'ять (два, три,...) відповідей і серед них необхідно обрати одну найбільш правильну (найповнішу) відповідь. *Оцінюються в 2 бали.*

Тестові завдання на відповідність (на асоціативні зв'язки) дають можливість установити знання фактів, взаємозв'язків і знання термінології, позначень, методик тощо. *Оцінюються в 1 бал одна правильна відповідь.*

Тестові завдання на порівняння і протиставлення (на аналіз взаємозв'язку), рекомендуються для перевірки умінь виявляти розпізнавальні ознаки різних явищ, ситуацій тощо. Виконання таких завдань передбачає аналіз запропонованого матеріалу, його синтез та вміння зробити висновки. У разі аналізу запропонований для тестування матеріал поділяється на окремі частини і визначається їхні взаємовідносини; у разі синтезу – окремі частини або елементи запропонованого матеріалу поєднуються в одне ціле. *Оцінюються в 5 балів.*

Тестові завдання, побудовані за принципом запитань із множинними відповідями. Тестові завдання з множинними відповідями «правильно-

неправильно» використовуються у ситуаціях, коли відповіді або рішення можуть бути тільки правильними або неправильними, не мають жодних відтінків і є категоричними. Крім того, досить часто на запропоновані запитання існує декілька правильних відповідей. У такому разі вважається, що тестується глибина знань, розуміння різних аспектів явищ, процесів тощо.

Завдання цього типу містять основу, до якої, як правило, пропонується чотири пронумеровані відповіді. Така основа може подаватися у формі твердження, фрагменту тексту, ілюстрації тощо. Відповіді повинні бути тільки правильними або тільки неправильними (на відміну від ТЗ з однією найбільш правильною відповіддю). В інструкції наведено правило вибору відповіді. *Оцінюються в 5 балів.*

Тестові завдання на визначення причинної залежності використовуються з метою перевірки розуміння певної причинної залежності між двома явищами. Запитання складається так, що кожне з двох тверджень, пов'язаних сполучником «тому, що», є повним і чітко сформульованим реченням. При виконанні такого завдання спочатку необхідно визначити правильне чи неправильне кожне з двох тверджень окремо, а тільки потім, якщо обидва твердження правильні, визначити, правильна чи неправильна причинна залежність між ними. *Оцінюються такі тест завдання в 5 балів.*

Тест-задачі передбачають перевірку навиків практичного застосування теоретичних знань, вміння робити економічні висновки й прогнози щодо діяльності економічних суб'єктів у певних виробничих ситуаціях. *Оцінюються такі тест-завдання в 5 балів.*

Тестові завдання відкритого типу

Тестові завдання відкритого типу передбачають вільні відповіді. Вони не мають запропонованих варіантів відповідей і використовуються для виявлення знань термінів, визначень, понять тощо. За змістом тестові завдання відкритого типу являють собою твердження з невідомою змінною. *Оцінюються – в 1 бал - одне правильно вставлене слово, позначення, показник тощо.*

Проведення підсумкового контролю

Умовою допуску до заліку є позитивні оцінки з поточного контролю знань за змістовими модулями. За умов кредитно-модульної системи організації навчального процесу до підсумкового контролю допускають студентів, які набрали в сумі за всіма змістовими модулями більше 30 % балів від загальної кількості з дисципліни (або більше 50 % балів з поточного контролю за всіма змістовими модулями).

Для підсумкового оцінювання знань використовують двобальну національну шкалу («зараховано», «не зараховано») і стобальну шкалу оцінювання ECTS. Підсумок є сумою накопичених балів за двома поточними змістовими модулями. При незгоді студента і його бажанні змінити накопичену суму балів здійснюються залік у письмовій формі за заліковими білетами, які містять два теоретичні питання, тести і задачу, або за підсумковим тестовим завданням, що дає можливість здійснити оцінювання знань студента з усієї дисципліни.

Залікові відповіді за білетами оцінюються за 4-бальною системою за національною шкалою, тестові завдання – за 100-бальною системою оцінювання за шкалою ECTS. В обох випадках оцінки згідно з методикою переведення показників успішності знань студентів перекладаються у відповідну систему оцінювання.

Оцінювання знань за 4-бальною системою за національною шкалою:

Оцінку «відмінно» ставлять, коли студент дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих і основі програмного, додаткового матеріалу та нормативних документів. При виконанні практичного завдання студент застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка «дуже добре». Теоретичні запитання розкрито повністю на основі програмного і додаткового матеріалу. При виконанні практичного завдання студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка «добре». Теоретичні запитання розкрито повністю, програмний матеріал викладено у відповідності до вимог. Практичне завдання виконано взагалі правильно, але мають місце окремі неточності.

Оцінка «задовільно». Теоретичні запитання розкрито повністю, проте при викладанні програмного матеріалу допущені незначні помилки. При виконанні практичних завдань без достатнього розуміння студент застосовує навчальний матеріал, припускає помилки.

Оцінка «задовільно (достатньо)». Теоретичні питання розкрито неповністю, з суттєвими помилками. При виконанні практичного завдання студент припускається значної кількості помилок та зустрічається зі значними труднощами.

Оцінка «незадовільно». Теоретичні питання нерозкриті. Студент не може виконати практичні завдання, виявляє здатність до викладення думки на елементарному рівні.

Оцінка «незадовільно». Теоретичні питання нерозкриті. Студент не може виконати практичні завдання.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всівиди навчальної діяльності	Рівень компетентності	Чотирибальна/двобальна шкала	
		екзамен	залік
90–100	високий	відмінно	зараховано
82–89	достатній	добре	
74–81			
64–73	середній	задовільно	не зараховано
60–63			
35–59	низький	незадовільно	

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Можайкіна Н. В. Конспект лекцій з курсу «Міжнародні економічні відносини» (для студентів 3 курсу денної і заочної форм навчання за напрямом підготовки 6.030601 «Менеджмент») / Н. В. Можайкіна. – Харків : ХНАМГ, 2012. – 152 с. – Існує електрон. версія. (Режим доступу: <https://eprints.kname.edu.ua/25105/>, вільний).
2. Наумов М. С. Сутність та основні форми зовнішньоекономічної діяльності фірми : тексти лекцій для студентів спеціальностей 051 – Економіка, 071 – Облік і оподаткування, 076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність / М. С. Наумов ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. – 61 с. – Існує електрон. версія. (Режим доступу: <https://eprints.kname.edu.ua/49692/>, вільний).
3. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : підручник / А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник, О. В. Дьяченко та ін. ; за заг. ред. А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. – 652 с. – Існує електрон. версія. (Режим доступу: <https://knute.edu.ua/file/MjExMzA=/bfa41898c2e36475fd5bda2055d7135a.pdf>, вільний).
4. Міжнародні економічні відносини : підручник / А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник, Л. П. Кудирко та ін. ; за заг. ред. А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. – 612 с. – Існує електрон. версія. (Режим доступу: <https://knute.edu.ua/file/MjIxNw==/1eb6977390c2f309b01466daf10f0fdc.pdf>, вільний).
5. Зовнішньоекономічна діяльність : навч. посіб. / За ред. Козака Ю. Г. – Вид. 6-те, перероб. та доп. – Київ : Центр учбової літератури, 2019. – 292 с. – Існує електрон. версія. (Режим доступу: <http://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/2017/ZED%20psdpriemstvo%20region%20Kozak.pdf>, вільний).
6. Міжнародна торгівля і фінанси : навч. посіб. / С. В. Князь, М. Т. Бець, Г. Л. Вербицька. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 516 с. – Існує електрон. версія. (Режим доступу: <https://vlp.com.ua/node/17301>, вільний).
7. Гобела В. В. Управління зовнішньоекономічною діяльністю & Management of Foreign Economic Activity : навч. посіб. / В. В. Гобела. – Львів : ЛьвДУВС, 2021. – 244 с. – Існує електрон. версія. (Режим доступу: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3732/1/%D0%B3%D0%BE%D0%B1%D0%B5%D0%BB%D0%B0_21-05-21.pdf, вільний).
8. Котиш О. М. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: організація та управління : навч. посіб. / О. М. Котиш, І. В. Мілько. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 183 с. – Існує електрон. версія. (Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/19542/1/2017-%D0%9A%D0%BE%D1%82%D0%B8%D1%88%20%D0%9E%20%D0%9C%2C%20%D0%9C%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BA%D0%BE%20%D0%86%20%D0%92.pdf>, вільний).

9. Міжнародні економічні відносини : підручник / За редакцією А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. – 602 с. – Існує електрон. версія. (Режим доступу: <http://international-relationships-tourism.karazin.ua/themes/irtb/resources/da1e84517cfd25b5ad61025384ff017.pdf>, вільний).

10. Цифровий репозиторій ХНУМГ ім. О. М. Бекетова [Електрон. ресурс] : сайт. – Електрон. дані – Оновлюється постійно. – Режим доступу: <http://www.eprints.kname.edu.ua>, вільний (дата звернення: 27.07.2023). – Назва з екрана.

11. Кабінет Міністрів України. Головна [Електрон. ресурс] : сайт. – Електрон. дані – Оновлюється постійно. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua>, вільний (дата звернення: 27.06.2023). – Назва з екрана.

12. Антимонопольний комітет України. Головна [Електрон. ресурс] : сайт. – Електрон. дані – Оновлюється постійно. – Режим доступу: <https://www.amku.gov.ua>, вільний (дата звернення: 27.06.2023). – Назва з екрана.

13. Національний Банк України [Електрон. ресурс] : сайт. – Електрон. дані. – Оновлюється постійно. – Режим доступу: <https://www.bank.gov.ua>, вільний (дата звернення: 25.06.2023). – Назва з екрана.

14. The official website of the Nobel Prize - Nobel Prize. org [Electronic resource] : site. – Electronic text data. – Constantly updated. – Access mode: https://www.nobelprize.org/nobel_prizes/peace/, free (date of the application: 17.06.2023). – Header from the screen.

15. Міністерство економіки України [Електрон. ресурс] : сайт. – Електрон. дані – Оновлюється постійно. – Режим доступу: <https://www.me.gov.ua>, вільний (дата звернення: 23.06.2023). – Назва з екрана.

16. Міністерство фінансів України [Електрон. ресурс] : урядовий портал. – Електрон. дані – Оновлюється постійно. – Режим доступу: <https://www.mof.gov.ua/uk>.

17. Національна Комісія з цінних паперів та фондового ринку [Електрон. ресурс] : офіц. вебпортал. – Електрон. дані – Оновлюється постійно. – Режим доступу: <https://www.nssmc.gov.ua/>, вільний (дата звернення: 16.06.2023). – Назва з екрана.

18. Державна служба статистики України [Електрон. ресурс] : офіц. вебпортал. – Електрон. дані – Оновлюється постійно. – Режим доступу: <https://ukrstat.gov.ua/>, вільний (дата звернення: 22.06.2023). – Назва з екрана.

19. Світовий банк в Україні [Електрон. ресурс] : сайт. – Електрон. дані – Оновлюється постійно. – Режим доступу: <https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>, вільний (дата звернення: 24.06.2023). – Назва з екрана.

20. Департамент економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної адміністрації [Електрон. ресурс] : сайт. – Електрон. дані. – Оновлюється постійно. – Режим доступу: <https://kharkivoda.gov.ua/oblasna-derzhavna-administratsiya/struktura-administratsiyi/strukturni-pidrozdili/717>, вільний (дата звернення: 27.06.2023). – Назва з екрана.

Електронне навчальне видання

Методичні рекомендації
до організації самостійної роботи та проведення практичних занять
із навчальної дисципліни

**«МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ ТА
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА»**

*(для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
всіх форм навчання зі спеціальності 073 – Менеджмент)*

Укладач **МОЖАЙКІНА** Наталія Василівна

Відповідальний за випуск *М. С. Наумов*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання *Н. В. Можайкіна*

План 2022, поз. 266М

Підп. до друку 11.07.2023. Формат 60 × 84/16.
Ум. друк. арк. 2,5.

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002.
Електронна адреса: office@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 5328 від 11.04.2017.